השותפין פרק ראשון בבא בתרא

ואתני. מתניה עם הלבור לחלקם לכל הנה: **דכל דאתי.** לתת מעות לקופה: **עניינא.** תנאי: **למשכיה.** עור הבהמה: **לאו כל כמייהו דמתנו.** אלא בפניו: **אין מתשכין.** לומר היכן נתתם מעות שגביתם: **שאין ראיה לדבר.** דלא בגבאי לדקה כתיב אלא בגזברי הקדש הנותנים (ג) לבם לעושי המלאכה שהפועלים מרוצין למלאכות הרבה לגזברין ולחולצי האבן לבתפים ולחמרים ולקנות עצים ולחבני מחצב וא"א לעמוד על החשבון כלחמרין בעצלתא (שבועות דף מה.) בעל הבית טרוד בפועליו הוא ואיבעי: **יצור וימנה.** הכסף שהוא מוסר בידו ואע"פ שאינו בא עמו לחשבון לאחר מכאן יצור וימנה שנאמר ויצורו וימנו וגו' והדר ונתנו את הכסף המתוכן המנוי על ידי עושי המלאכה וגו': **בודקין למזונות.** אם בא עני ואמר פרנסוני בודקין אלא יהיה רמאי: **ואין בודקין לבסות.** בא ערום ואמר כסוני לוקחין כסות מיד: **פרוס.** דרוש ותקור תמלה: **לבשיראה לך.** שאינו רמאי: **מכבר כפונדיון.** ככר הלקוח בפונדיון כשלוקחין ארבע סאין חטין בסלע ומגיע לפונדיון חצי קב שהסלע מ"מ פונדיונין וארבע סאין מ"מ חצאי קבין והחטים שהוא טוחן ואופה ומוכר בשוק משתכר מחצה הרי שנותן ככר של רובע הקב בפונדיון: **לן.** בלילה: **פרנסה לינה.** לרכי לינה: **כי סדיא.** כר לתת מראשותיו: **אין נזקקין לו.** לתת מעות מן הקופה אחרי שלמד לחזר על הפתחים דיו בכך: **ולא מזדקיק ליה.** אפי' (ו) לפרנסה: **מעשה הצדקה.** טורח המעשים את מכריסם מדלא כתיב והיתה הצדקה שלום: **וכה.** למזל טוב: **עניים מרודים.** זו ממשלת רומי (ז) שלוטקת תמיד הבו הבו שאנו לריקין: **מרודים.** קונפלייט"ט בלע"ז כמו אריך בשיתי (תהלים נה): **עולה משגם ארחיקה דאימיה.** לרב ששת קרו ליה הכי עולה המשגם דרכי אמו שגרם (ד) להטותה מדרך שאר נשים כדלקמן: מקשה

ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר. דאיה גמורה איה דשאני המס שהיו לדיקים גמורים: **אין** פותחין לעני העובר ממקום למקום מכבר בפונדיון כו'. הכבר עולה ששה ביצים דלא מהן מחלה לחנווני והוא מזון שתי סעודות כדתניא בפרק כיצד משתתפין (עירובין דף פב.): וקשה לר"י דבפרק כל כתבי (שבת דף קיח. ופס) משמע שהוא רגילות לחיכא סעודה בהדיה דקאמר התם דכי אזיל מלווינא ליה סעודה בהדיה דכי אזיל לאו בריקן אזיל וא"כ למה נותנין לו שתי סעודות די לו בסעודה אחת ההיא סעודה דאיכא בהדיה יאכל מיד וסעודה שנותנין לו עכשיו יוליכנו עמו ונראה לר"י דאין מחלקין תמחוי בלילה לפי שאינן יכולין להכחין למי נתנו ולמי לא נתנו וכן משמע מדקאמר לן נותנים לו פרנסת לינה ומפרש דהיינו פורא ובי סדיא אבל ככר אין נותנין לו ולכך נותנין לו ב' סעודות שיאכל אחת בלילה ואחת למחר (ה) דכי אזיל לאו בריקן אזיל וטעמא דבעינן שלא יצא ריקם דאיכא דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו ולא יהא רעב כל כך אבל אין לפרס הנעשה שמא לא יגיע כיון היהודים ויהא לו מה לאכול דאי חייסינן להכי היה ליתן לו שלש סעודות כי גם בלילה לא יתנו אף כשיגיע בין היהודים שאין מחלקין תמחוי בלילה ואין לומר דלעולם מחלקין ולכך נותנין שתים דחייסינן שמא לא יגיע בין היהודים שתי פעמים אי נמי לא חייסינן אלא לפעם אחת והשניה נותנין לו כדי שיהא לו פת בסלו דאם כן הימי קאמר התם דמלוינן ליה סעודה אחת בהדיה ואם יש לאומן שמא לא יגיע בין היהודים היה לו ליתן שתים לכך נראה כדפרישית: **שבת** נותנין לו מזון שלש סעודות. פירוש בשבת בלבד (ו) אותן שתי סעודות שנתן לו אתמול בערב שבת אכל ליל שבת ושבת שחרית ושלש סעודות שנותנים לו בשבת יאכל אחת בשבת בסעודה שלישית ואחת למוצאי שבת ושלישית יאכל לו למחר בדרך שלא יצא ריקם ואין להאריך ובקשה לרשב"ם הא דתנן במסכת פאה (פ"א מ"ז) ומייתי לה בפרק כל כתבי (שבת דף קיח. ופס) מי שיש לו מזון שתי סעודות בביתו לא יטול מן התמחוי ואמאי הא אחד יאכל מיד ואחד בלילה וא"כ כי אזיל ריקם אזיל ולריך לפרס דמזון שתי סעודות דקאמר הייט בלא אותה שיש לו לאכול מיד וא"ת שבת אמאי נותנין לו שלש סעודות והא הך מתני' ר"ע היא דקתני ריש"ל כל מי שיש לו מזון י"ד סעודות לא יטול מן הקופה (שם) ופריך בפרק כל כתבי הקדש (שם) מני אי רבנן חמיסר הויין אי רבי מדקא שיתסר הויין ומשני הא מני ר"ע היא דאמר עשה שבתך חול ונראה לרשב"ם דבשביל סעודת שבת אין לו להתחיל וליטול אבל בשבבר לריך ליטול נוטל גם כדי לסעודת שבת: **לא** אזדקיק ליה. רב פפא גבאי היה ולא נתן לו מן הקופה כדתניא אין נותנין לו מן הקופה כיון שמחזר על הפתחים ואל"ל רב שמא אי מר לא מזדקיק ליה לתת לו מן הקופה (ו) הייט כדי סעודה כ"ש שגם אחרים לא יתנו לו ומסיק הא דתניא אין נזקקין לו מן הקופה אבל דבר מועט יתנו לו: **שנאמר** והעמדנו עלינו מצות. ואע"ג דהאי קרא גבי בית אלהינו כתיב הכיית בדק הבית כ"ש לדקה: מגין

ואתני עלה איהו נמי עבד חד כיסא ואתני עלה רב אשי אמר אנא אתנויי נמי לא צריכנא דבל דקא אתי אדעתא דידי ולמאן דבעינא יהיבנא ליה הנהו (ח) **בי תרי טבחי דעבדי עניינא בהדי הדדי דבל מאן דעביד ביומא דחבריה נקרעוה למשכיה אזל חד מנייהו עבד ביומא דחבריה קרעו למשכיה אתו לקמיה דרבא חייבינהו רבא לשלומי איתיביה רב יימר בר שלמיא לרבא ולהסיע על קיצתם לא אהדר ליה רבא אמר רב פפא שפיר עבד דלא אהדר ליה מידי א"ה"מ היכא דליכא אדם חשוב אבל היכא דאיכא אדם חשוב לאו בל כמיניהו דמתנו ת"ר אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה ולא בהקדש עם הגזברין ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים א"ר אלעזר אע"פ שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו יצור וימנה שנאמר ויצורו וימנו אמר רב הונא בודקין למזונות ואין בודקין לבסות** (ט) **אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא אב"א סברא האי קא מבזי והאי לא קא מבזי אי בעית אימא קרא הלא** (ט) **פרוש לרעב לחמך בשי"ן כתיב פרוש והדר הב ליה והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כי תראה לאלתר ורב יהודה אמר בודקין לבסות ואין בודקין למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הבא כתיב הלא פרוס לרעב לחמך לאלתר וכדקרינן והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך תניא כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקין אחריו בודקין למזונות אי בעית אימא סברא ואי בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא האי קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית אימא קרא הבא כתיב הלא פרוס לרעב לחמך לאלתר וכדקרינן והתם כתיב כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך תניא כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקין אחריו פרנסוני אין בודקין** (ט) **תנן התם** (ח) **אין פותחין לעני העובר ממקום למקום מכבר בפונדיון מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה מאי פרנסת לינה אמר רב פפא** (ח) **פוריא ובי סדיא שבת נותנין לו מזון שלש סעודות תנא** (ח) **אם היה מחזיר על הפתחים אין נזקקין לו והוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים דאתא לקמיה דרב פפא לא מזדקיק ליה א"ל רב סמא בריה דרב ייבא לרב פפא אי מר לא מזדקיק ליה אינש אחרינא לא מזדקיק ליה לימות** (ט) **ליה והא תניא אם היה עני המחזיר על הפתחים אין נזקקין לו א"ל** (ח) **אין נזקקין לו למתנה מרובה אבל נזקקין לו למתנה מועטת אמר רב אסי** (ח) **לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה שנא'** (ח) **והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו ואמר רב אסי שקולה צדקה כנגד כל המצות שנאמר והעמדנו עלינו מצות וגו' מצוה אין כתיב כאן אלא מצות (סימן גדול מקדש משה) א"ר אלעזר** (ח) **גדול המעשה יותר מן העושה שנאמר** (ח) **והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם זכה הלא פרוש לרעב לחמך לא זכה וענים מרודים תביא בית אמר להו רבא לבני מחוזא במטותא מנייכו עושו בהדי הדדי כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא וא"ר אלעזר בזמן שבהמ"ק קיים אדם שוקל שקלו ומתכפר לו עכשיו שאין בהמ"ק קיים אם עושין צדקה מוטב ואם לאו באין עובדי כוכבים ונוטלין בזרוע** (ח) **ואעפ"כ נחשב להן לצדקה שנא'** (ח) **ונוגשיך צדקה אמר רבא האי מילתא אישתעי לי עולא** משגש

היה ולא נתן לו מן הקופה כדתניא אין נותנין לו מן הקופה כיון שמחזר על הפתחים ואל"ל רב שמא אי מר לא מזדקיק ליה לתת לו מן הקופה (ו) הייט כדי סעודה כ"ש שגם אחרים לא יתנו לו ומסיק הא דתניא אין נזקקין לו מן הקופה אבל דבר מועט יתנו לו: **שנאמר** והעמדנו עלינו מצות. ואע"ג דהאי קרא גבי בית אלהינו כתיב הכיית בדק הבית כ"ש לדקה: מגין

קבין שהם מ"ח חצאי קבין בסלע שהוא מ"ח פונדיונות ושיערו חכמים דבהם אית ליה ב' סעודות א' לכאן וא' קודם שיגיע לישוב: פוריא ובי סדיא. כר וכסת: אין נזקקין לתת לו מכיס של צדקה. דהואיל ומחסר על הפתח הכל נותנין לו וא"צ ליטול מכיס של צדקה: משלישי שקל. בצדקה: לעבודת אלהינו. דהיינו צדקה: מצות. הרבה משמע: (ח) ועבודת [והצדקה] מעשה הוא: עכשיו באין וכו'. ודאי יתן אי לעובדי כוכבים או לצדקה. אם זכה הלא פרוש לרעב שיתנהו לעניים אם לא זכה ליתנהו לעניים אעפ"כ יתן לעובדי כוכבים בשביל שהיה חייב לעניים. באים [עניים] מרודים כלומר עובדי כוכבים הרודים לכיתי ונטלוהו בזרוע: ונוגשיך צדקה. מה שתתן לנוגשיך: עולא. עלם אחר כמו על [ימים] לא היה שמו עולא אלא (אחד בלי) [אחדרי]:

(ח) [רכיני מפרש דגדול המעשה נלמד מסיפא דקרא דכתיב יעבודת הצדקה יני ודלא כפירש"י]:

מסורת הש"ס

(א) [ברכות ד: ש"נ], ג) כלל הספרים מדוקים כתיב פרוס ולבאורה היא פליאה ולריכין ליישב ע"פ מ"ש תוס' שבת נה: ד"ה מעבירים כתיב ופיין בתרכים"ת בח"ר שעמד בל פליאה זו ונכנס לשנות בדוחק בשיר הגירסא קצת אלא בתקומו ד"ה הלא פרוס כ"ר כתיב], ג) [פאה פ"ח מ"ז שבת קיח., ד) [תוס' פאה פ"ד ד], ה) כ"מ אמר מר עוקבא כו', ו) ס"מ [פרוסה. רש"ב], ז) כפ"א: ח: הרשות.

תורה אור השלם

1 ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעשי המלאכה כי באמונה הם עשים:
מלכים ב יב טז

2 ויהי כראותם כי רב הכסף בארון ויעל ספר המלך והכהן הגדול ויצרו וימנו את הכסף הנמצא בית ה':
מלכים ב יב יא

3 הלוא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערם וכסיתו ומבשרך לא תתעלם:
ישעיהו נח ז

4 והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבדת בית אלהינו:
נחמיה י לג

5 והיה מעשה הצדקה שלום ועבדת הצדקה השקט ובטח עד עולם:
ישעיהו לב יז

6 תחת הנחשת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחשת ותחת האבנים ברזל ושמתי פקדתך שלום ונגשיך צדקה:
ישעיהו ס יז

הגהות הב"ח

(א) גמ' הניח טחי כל"ל ותיכת כי תרי נמתקן: (ב) שם לימות אמר ליה ובא תנא אם היה: (ג) ר"ש ד"ה שאין רוחים וכו' הטחנים לנשיי המלאכה כל"ל ותיכת לנם נמתקן: (ד) ד"ה עולה וכו' שגרם לה להטות וכו' נשים להתבזות כדלקמן: (ה) תוב' ד"ה אין פותחין וכו' ואחת למחר בשלילך דכי אזיל לאו: (ו) ד"ה שבת וכו' בלחרים כי אותן: (ז) ד"ה לא וכו' לתת לו מן הקופה כ"ש שגם אחרים כל"ל ותיכת היינו כדי סעודה נמתקן:

מוסף רש"י

לעני העובר ממקום למקום. שאינו לן בלילה אלנם (שבת קיח ב). מכבר. הלכתו, בפונדיון מארבע סאין בסלע. כשהשער ד' סאין בסלע, והפונדיון אחד מ"ב נדינר, דהוה אחד ממ"ח בסלע וסיפרו לו חכמים ככר זו לשתי סעודות היום והלילה שם.

עין משפט נר מצוה

עט א מיי' פ"ד מהל' מכירה הלכה יא סמג לאוין קב טוש"ע ח"מ סי' רלח סעיף כה ושוש"ע י"ד סי' רנו סעיף ד:
פ ב מיי' פ"ע מהלכות מתנות עניים הל' יא סמג עשין קסב טוש"ע י"ד סי' רנו סעיף ב:
פא ג מיי' שם פ"ז הל' ו סמג שם טוש"ע י"ד סי' רנד סעיף ו:
פב ד ה מיי' שם הל' ח סמג שם טוש"ע י"ד סי' רנ סעיף ד:
פג ו מיי' שם הל' ז טוש"ע שם סעיף ג:
פד ז מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע י"ד סי' רמט סעיף ב:
פה ח מיי' שם פ"י הל' ו סמג עשין קסב טוש"ע שם סעיף ה:

לעזי רש"י

קונפלייט"ט. יללה.

רבינו גרשום

ואתני. אם יצטרכו לעניי העיר שיהיו לעניי העיר ואם לאו שיתרו על עניי העיר שיהיו לעניי כל אדם: הכל דאתי למיתן צדקה אדעתא דידי אתיא. כל מי שנותן לי על דעת כן נותן לי שאני אתגן לכל עני שארצה משום דרב אשי היה אדם גדול והיה יודע מה הוא עושה: [הנהו כי תרי טבחיי]. התנו ביניהן שכל א' מהן ישחוט ביומו: קרעוה למשכיה. בחייתא: חייבינהו רבא לשלם. דמי העור שקרע: ולהסיע על קיצתן. והלא ראשין לקנום כל מי שעבר על תנאן: הני מילי. דיכולין להתנות ולהסיע על קיצתן: היכא דליכא אדם חשוב. להתנות לפניו: אבל אי איכא אדם חשוב. ולא אתנו קמיה לאו תנאיהו תנאה ואיכא דאמר היכא דליכא אדם חשוב עביד אינש דינא לנפשיה אבל אי איכא אדם חשוב נקיט ליה ברינא קמיה: אין מחשבין בצדקה עם הגבאין. מה גבו ומה נתנו דאין צריך לחשדן: אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר. נבי נבאי צדקה זכר לדבר המקדש שנא' (מ"ב כב) אך לא יחשב וגו' אבל נבי גזברין של הקדש הוי ראיה גמורה: יצור. בעה"כ בקשר ובחותם וימנה דכתיב ויצורו וימנו כלומר אע"ג דהגזברין היו נאמנין אף על פי כן הגזברין עצמן היו צרין ומונין: בודקין למזונות. שאם אמר עני הבו לי מזונות בודקין אחריו קודם שיתנו לו אם רמאי הוא שאין צריך אם לאו: ואין בודקין לבסות. שאם בא עני ערום ואמר כסוני אין בודקין אחריו אלא נותנין מיד: פרוס כתיב. כלומר צריך אתה לידע בפירוש אם צריך ואם לאו: (פרוס) (פרוס). לאלתר (פרוש) (פרוס) הלחם ותן לו: לבשיראה לך. שהוא צריך כשתבדוק אחריו: העובר ממקום למקום. שאין לן אלא דרך עברה עובר: ככר בפונדיון. ככר שקונין פונדיון כשנותנין ד' סאין בסלע דהוי ככר של חצי קב כיצד בסלע הם מ"ח פונדיונות דסלע ד' דינר ודינר שש מעות ומעה כי פונדיונות נמצא מ"ח פונדיונות בסלע וכיצד הוי חצי קב בפונדיון דחצי קב אחד מכ"ח בד' [סאין] דסאה ר' קבים נמצא כ"ד

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com